

Gestaltningprogram för Kv. Lodjuret

Upprättat i maj 2017 rev. februari 2018

Gabriella Hemme, Stadsarkitekt
Astrid Bäckman, Bebyggelseantikvarie
Stadsbyggnadsförvaltningen, Trollhättans Stad

Trollhättans Stad

Gestaltningssprogram för kv. Lodjuret med hänsyn till områdets kulturhistoriska värde

Ett gestaltningssprogram är en vägledande produkt som har som avsikt att ge stöd för den fortsatta planeringen av området. Programmet ska ses som en illustration som förtydligar detaljplanens intentioner för ny bebyggelse.

Ny bebyggelse ska enligt 2 kap. 6§ i plan- och bygglagen placeras och utformas på ett sätt som är lämpligt utifrån stads- och landskapsbild samt natur- och kulturvärden på platsen. Detta gestaltningssprogram är framtaget för att förtydliga de kulturhistoriska värden som finns i området. Programmet ska även ge vägledning för hur den nya bebyggelsen kan utformas på ett modernt sätt och för att komplettera och utveckla området.

Programmet är uppdelat i tre olika avsnitt där varje avsnitt belyser aspekter som är värdefulla att tillvarata och att tänka på vid nybyggnation.

Stadsdelen

- området

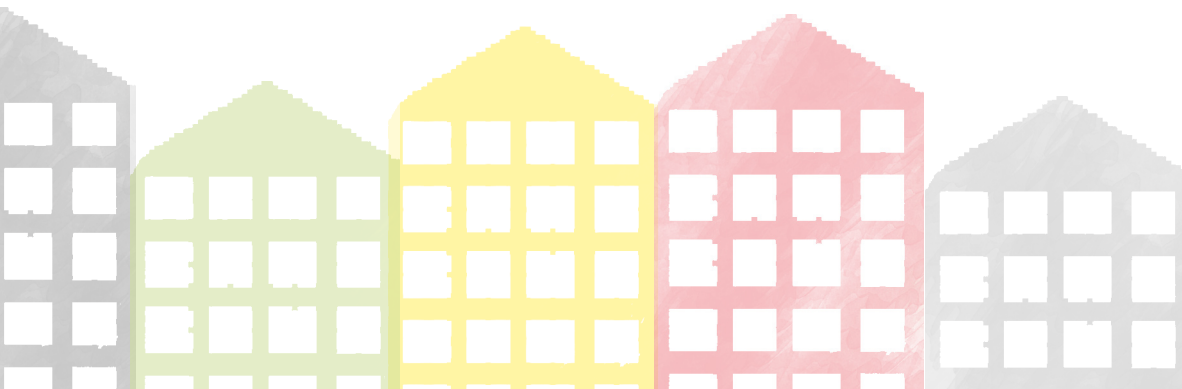
Bebyggelse

- utformning

Gården

- närmiljön

Kv. Lodjuret

1. Stadsdelen

Kvarteret Lodjuret ingår i en värdefull kulturmiljö från 1940-talet som ligger nära Resecentrum i Trollhättan. En komplettering av området ska bidra till att bevara kulturmiljöns värde genom att komplettera den befintliga strukturen. Samtidigt kommer den nya byggnaden bli ett nytt ansikte ut mot ett viktigt pendelstråk. Byggnaden kan genom detaljer och tekniska lösningar spegla vår tid och bidra till bostäder av hög arkitektonisk kvalitet.

a. Strukturer och placering

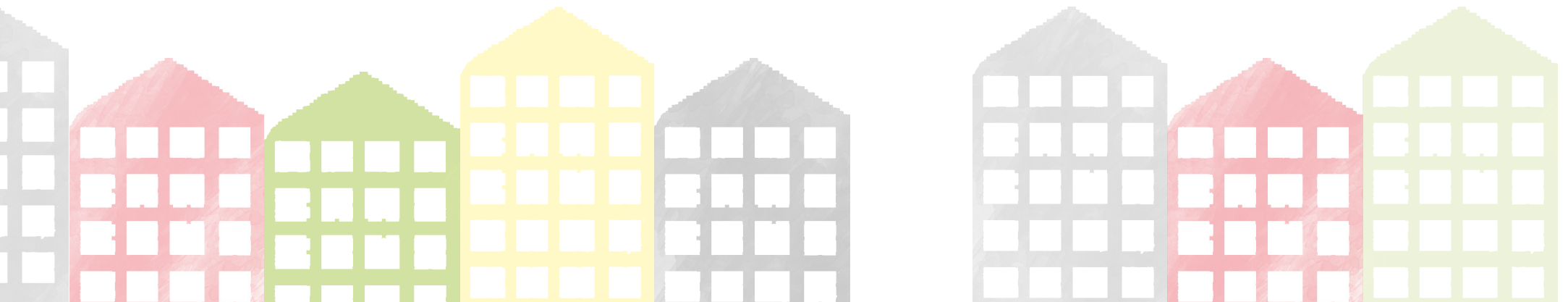
b. Volymer, höjder och material

Tingvalla flerfamiljsområde växte fram under tidigt 1940-tal. Bostadsområdet karaktäriseras av tidens funktionalistiska ideal som blir tydligt både i byggnadernas utformning men även i stadsplaneringen med fristående byggnadskroppar i tre till fyra våningar, placerade i öppna kvartersstrukturer. De befintliga husen är placerade en bit in på fastigheterna och har en förgårdsmark om 4-6 meter.

Under 1930-talet inleds en ny byggnadsepok i Sverige där det funktionalistiska boendet låg i fokus. Byggnaderna fick ett enkelt och stilrent utseende och stor vikt lades vid planering av den goda bostaden. Byggnaderna placerades för bästa möjliga ljusförhållanden och samtliga lägenheter skulle ha god tillgång på dagsljus och frisk luft. Detta resulterade i en strikt och luftig stadsplanering med öppna ytor kring bostäderna. I Trollhättan började man under 1930-talet tillverka flygplansmotorer. Tillverkningen var mycket värdefull för staden, som liksom många andra städer lidit av hög arbetslöshet och migration under 1900-talets första årtionden. Under slutet av 1930-talet och in på 1940-talet börjar staden därför genomgå en större byggnadsexpansion för att tillgodose nya bostadsideal och den ökade inflyttningskrav på bostäder. Ett exempel på detta är stadsdelen Tingvalla.

En ny byggnad ska knyta an till befintliga gårdsstrukturer genom att t ex anpassa husbredd och avstånd till trottoar likt befintlig byggelse i området.

Kv. Lodjuret

1. Stadsdelen

a. Strukturer och placering

b. Volymer och höjder

Karaktäristiskt för området är den enhetliga bebyggelsen med lamellhus i tre till fyra våningar med slätputsade fasader. Varje byggnad har individuella karaktärsdrag som tillför variation i det annars enhetliga området.

Tidens funktionalistiska arkitektur tog stor hänsyn till familjens vardagliga rutiner, kök och sovrum lades separat och planerades efter hemmafruns rörelse. Byggnaderna skulle inte uppföras till en högre höjd än att man skulle kunna ha god kontakt med barnen som lekte på gården. Våningsantalet styrdes även efter dåtidens hisskrav som gällde för flerbostadshus med fler än fyra våningar.

Genom att byggnaden har sadeltak kan volymen knyta an på ett enkelt sätt till den övriga bebyggelsen.

Kv. Lodjuret

2. Bebyggelse - fasader

Fasaderna i området är slätputsade i olika ljusa nyanser. Fönster och sockel ligger i liv med fasaden vilket skapar kompakta byggnadsvolymer med ett enhetligt utseende. Fönstersättningen skapar genom sin symmetriska placering en speciell karaktär i området. Oftast markeras trapphus med en annan fönstersättning eller fönstertyp vilket skapar en viss variation i fasadernas uttryck byggnaderna emellan. Taken är belagda med röda takpannor.

Funktionalismens inträde i samhället på 1930-talet innebar en radikal förändring i arkitekturen. De tidigare väldekorerade, ofta murriga fasaderna, byttes ut mot lätta slätputsade fasader i ljusa kulörer. Fasaderna var sparsamt dekorerade och det lades större vikt vid insidan av bostaden. Man strävade mot ett rationaliserat och industriellt byggande där uppgiften var att bygga den goda bostaden för alla.

Den nya byggnaden bör ha putsade fasader. Materialet är både modernt och tidlöst och gör att den nya byggnaden smälter in naturligt i omgivningen.

Likt funktionalismens arkitekturideal att markera trapphusen med avvikande fönstersättning kan den nya bebyggnadens trapphus markeras. Här finns stor möjlighet att använda sig av modern estetik samtidigt som huset får en direkt koppling till området.

Kv. Lodjuret

2. Bebyggelse - fasader

a. fönster

b. balkonger

c. entré

Enhetligt för bostadshusen i området är den symmetriska fönstersättningen som domineras av tvåluftsfönster av något olika karaktär.

Det lades stor vikt vid fönstersättning och fönstertyp då solljuset var mycket viktigt vid planeringen av nya bostäder. De tidigare spröjsade fönstren byttes nu ut mot sidohängda fönster med smal karm och båge. Fönster målades oftast i en avvikande kulör mot fasaderna.

Fönster kan betraktas som fasadens ögon och utgör en stor del av husets karaktär. Placeringen är en viktig del av gestaltningen som avgör hur ljuset fångas in. Fönstrens placering i fasaden avgörs ofta av tekniska lösningar för att undvika köldbryggor och inträngande fukt.

Genom att upprepa symmetrin i fönstersättningen skapas direkt koppling med den befintliga bebyggelsen.

Sidohängda tvåluftsfönster förstärker rytmen i fasaden. Avvikande kulör från fasad följer funktionalismens ideal och moderna kulörer kan användas för att skapa ett uttryck av vår tid.

En fönsterplacering långt ut i fasaden skapar ett vackrare ljusinsläpp för rummen innanför och karmens profil är en detalj som skapar karaktär.

Kv. Lodjuret

2. Bebyggelse - fasader

a. fönster

b. balkonger

c. entré

Balkongerna är, liksom fönstersättningen, symmetrisk och placerade på den ena långsidan. Smidesräcken med fronter av korrugerad plåt i avvikande kulör mot bostadshuset skapar variation och liv till fasaderna. Balkongerna under 1940-talet var utanpåliggande i rätvinkliga, vertikala linjer, som tillsammans med fönstersättning och entréer, skapade en spännande fasad för betraktaren. Genombrutna balkongfronter kunde utformas med plats för blomlådor, men var i övrigt mycket enkla.

Idag används balkonger för samvaro och är ofta en förlängning av vardagsrummet. Ofta vill man ha flera sittplatser vilket kräver ett större djup.

De befintliga husens balkonger har ett djup på ca 1,3 m vilket, ut mot vägen, bör vara vägledande. Djupare balkonger finner en bättre placering mot en gård, där det finns större ytor för generösa mått.

Balkongerna från 1940-talet är utförda i korrugerad plåt med räcken av svart smidesjärn, ofta med rundade hörn. Det var en gestaltning av sin tid som man kan, men inte måste ta efter.

Kv. Lodjuret

2. Bebyggelse - fasader

- a. fönster
- b. balkonger
- c. entré**

Entrepertierna var vid tiden, då området byggdes, oftast utförda i teak eller ek med ett glasat parti. Ibland förekom även sidoljus. Lamellhusen har två till fyra regelbundet placerade trapphus per länga. Trapphusen är antingen indragna eller svagt utskjutande från fasaderna och markeras genom halvplansförskjutna fönster i avvikande utformning.

En entré är det första rum man möter i en byggnad. Här finns tillfälle att vara noggrann med utformning och omsorg till detaljer.

Entrépartier i ek eller teak ger en bra möjlighet att knyta ihop byggnaderna i området genom material. Utformningen i den nya byggnaden kan däremot ges ett nytt uttryck.

Den befintliga bebyggelsen har utformats med avskalat uttryck. Därför bör väderskydd undvikas och eventuella skärmtak utformas minimalistiskt.

Kv. Lodjuret

3. Gårdsmiljö a. grönområde

Nya stadsplaneideal når Sverige under 1940-talet. Målet är bättre och tryggare stadsdelar med familjen i fokus. Öppna kvartersstrukturer och närhet till grönska är vägledande. Växter och träd sparas vid nybyggnad i högre grad än tidigare.

I området, utöver Dicksonplatsen, finns det idag två parker; Djupebäcksparken och Bergslagsparken. Båda parkerna står inför förändringar för att bli mer attraktiva och tillgängliga. Trots tidigare idéer om närhet till grönska har detta inte helt förverkligats i området. Ytorna mellan bostadshusen utgörs idag till stor del av hårdgjorda ytor och lekplatser, andra inbjudande sällskapsytor saknas. Den grönyta som idag planeras att bebyggas utgör därför en värdefull del i miljön.

Byggnaderna ligger ca 4-6 m in på fastigheterna från trottoaren vilket ger känslan av förträdgårdar.

 Utemiljöer med högre träd utgör en värdefull del i området. Högre träd kan med fördel sparas för att skapa grönska och sammanhållning i området.

 Förträdgårdar med plantering och cykelparkering bör placeras ut mot Bangårdsgatan. Detta ger en direkt koppling till områdets struktur och tillför mjuka värden till den nybyggda platsen.

 Gårdsmiljön är viktig och ska utformas med mycket grönska som även andra boende i området kan uppleva.

Text:

Gabriella Hemme, Stadsarkitekt
Astrid Bäckman, Bebyggelseantikvarie
Stadsbyggnadsförvaltningen, Trollhättans Stad

Foto:

Där ingenting annat anges, Astrid Bäckman

Trollhättans Stad

